

PRIRUČNIK ZA PROFESORE

Komunikacija i kritičko razmišljenje

Poštovane kolege, dragi profesori,

Pred vama je priručnik aktivnosti za učenike razreda srednjih škola ili starije učenike osnovnih škola (7.-9. razred). Razvijen je u Češkoj, testiran u češkim školama i konsultovan sa iskusnim bosanskim profesorima.

Aktivnosti se mogu koristiti jedna po jedna, ili možete isplanirati cijeli „projektni dan“ spajajući više aktivnosti. Svako poglavlje sadrži detaljno objašnjenje metodologije, a na kraju je nekoliko radnih listova.

Cilj nam je da aktivnostima obogatimo časove građanskog obrazovanja/ ljudskih prava i demokratije/sociologije. Međutim, vjerujemo da se većina njih može koristiti i na časovima istorije, geografije ili jezika.

Naš krajnji cilj je motivirati učenike da budu aktivni građani i da doprinesu da svoj razred, svoju školu i svoju zajednicu učine boljim mjestom.

Aktivnosti se mogu izvoditi ili u jednom „projektnom danu“ ili zasebno u časovima od 45 minuta. Obim projektnog dana: oko 6 časova (45 minuta + pauze)

Izrada ovog priručnika dio je projekta Škola aktivnih građana i sistemskih promjena u nastavi građanskog obrazovanja u BiH. Realizirali su ga 2022. godine partneri: Agora CE o.p.s i Udruženje izbornih zvaničnika u Bosni i Hercegovini (UIZBiH). Finansiran je od strane programa tranzicije češkog Ministarstva vanjskih poslova.

TRANSITION

Sadržaj

Upoznavanje, razlike i sličnosti među ljudima, izgradnja grupe (30 min)	4
Aktivni građani, lična inicijativa, odgovornost (45 min).....	5
Komunikacija (verbalna, neverbalna, pisana) (60–80 min).....	6
Potrebe i životi drugih ljudi, različita mišljenja, rješavanje sukoba, različitost, tolerancija (45 min).....	7
Moj idealni razred (40–45 min).....	8
Demokratski i nedemokratski režimi i načini na koje građani mogu učestvovati	11
Primjeri i alati za učestvovanje (40 min)	13
Vlastiti projekat (40+ minuta).....	14
Kampanja (20+ min).....	15
Kreiranje atmosfere, predstavljanje tema, izgradnja grupe (30 min).....	15
Muzej medijske pismenosti (150 min).....	17
Kreiranje vlastitog videa (45–60 min).....	20
Aktivno zagrijavanje – između aktivnosti po potrebi	21
Dodaci/radni listovi:	23

Uraditi prije početka

- >> Uz pomoć učenika urediti učionicu tako da klupe budu uz zidove, a stolice u krug; u ovom aranžmanu učenici vide jedni druge i imaju veće šanse da reaguju jedni na druge.
- >> Postavite poster „Naš idealni razred“
- >> Ljepljiva traka i ljepljivi plastelin
- >> Stalac za flipčart i flipčart papiri, markeri, post-it blok
- >> U slučaju da se učenici ne poznaju, ili ne poznaju predavača/profesora, napišite pločice/naljepnice sa imenima
- >> U nekoliko aktivnosti (igra uloga) potrebno je više od 1 predavača, u nekim slučajevima predavači mogu biti zamijenjeni učenicima

Uvod (10 minuta)

Uvod i organizacione informacije

- >> Zamolite učenike da napišu svoja imena na naljepnice sa imenima – prosljedite naljepnice sa imenima i zamolite ih da kažu svoja imena – u slučaju da se ne poznaju
- >> Predstavljanje predavača – u slučaju da studenti ne poznaju predavače
- >> Motivacija i dnevni red – Šta ćemo danas raditi i zašto – recite učenicima da će cjelodnevni program kulminirati postavljanjem školskih pravila, tj. šta mogu učiniti da poboljšaju atmosferu u razredu
- >> Pravila dana – pitajte kada vam neko pitanje padne na pamet, kako ćemo praviti pauze itd., ako im je neprijatno da nešto rade, neka to kažu i nađite im drugu ulogu

Upoznavanje, razlike i sličnosti među ljudima, izgradnja grupe (30 min)

Cilj aktivnosti

- >> Povezati grupu; naučiti nove stvari o sebi i drugima; shvatiti da pripadate razredu i da uprkos brojnim razlikama imate mnogo toga zajedničkog.

Ideja

- >> Kada govorimo o tome šta učenici smatraju važnim u idealnom razredu, jedna od prvih stvari koju učenici pominju su prijatelji i dobra odjeljska grupa. Šta zaista zantte o ostalim ljudima u razredu? Šta vas razlikuje jedno od drugog i šta vas povezuje? To je ono što ćemo sada saznati:

Aktivnost

(15–20 minuta) Rad sa cijelom grupom

- >> Napravite krug sa stolicama (jedna stolica za svakog učeniku u razredu) i zamolite učenike da sjednu
- >> Zamolite učenike da smisle jednu karakteristiku koja je jedinstvena za njih i da je ne dijele ni sa kim u razredu. Odaberite jednog učenika za početak. Ako on/ona može reći osobinu koju niko drugi nema, prelazite na sljedećeg učenika, koji dijeli njegovu/njenu karakteristiku; ali ako prvi učenik kaže osobinu koju imaju i drugi ljudi, ostali koji dijele tu karakteristiku viču „I ja!“ i ustanite i dotrčite do govornika da ga potapšete po ramenu, a govornik mora pronaći drugačiju karakteristiku koja je jedinstvena za njega/nju. Prvi krug završava kada svaki učenik pronađe svoj jedinstveni atribut, opis, karakteristiku, naviku, iskustvo itd.

- >> Drugi krug se zasniva na traženju zajedničkih karakteristika. Jedna stolica se uklanja iz kruga, a učenik koji govori staje u sredinu kruga. Njegov/njen posao je da pronađe karakteristiku koja je zajednička za više ljudi u razredu. Ako tu karakteristiku dijele i drugi ljudi, oni viču „I ja!“ opet i moraju mijenjati stolicu sa nekim drugim. Učenik koji govori također pokušava pronaći praznu stolicu, a drugi učenik zauzima centralnu poziciju u krugu i okreće se tražeći osobinu koju dijeli s nekim drugim.

(10 minuta) Refleksija/osvrt sa cijelim razredom:

- >> Šta vam je bilo lakše – pronalaženje zajedničkih karakteristika ili pronalaženje stvari koje su vam jedinstvene?
- >> Možete li se sjetiti situacija u kojima se volite osjećati izuzetno i jedinstveno i drugih situacija kada više volite da budete kao drugi?
- >> Mogu li vas karakteristike koje vas razlikuju od vašeg razreda povezati s nekim drugim?
- >> Da li su karakteristike koje dijelite unutar razreda zajedničke svima širom svijeta? Koje su stvari koje dijelite u razredu? U okviru vaše škole? U cijeloj Bosni i Hercegovini? A cijeli svijet?

Aktivni građani, lična inicijativa, odgovornost (45 min)

Cilj aktivnosti

- >> Procijeniti obim znanja, vještina i stavova u različitim oblastima primjene demokratske klime

Ideja

- >> Postoji mnogo stvari koje nas povezuju, i mnoge stvari koje nas čine različitim jedne od drugih. Iako smo upravo govorili o tome kako je različitost obogaćujuća i dobra za društvo, neki ljudi na „drugačije“ mogu gledati negativno i na svoj način mogu kažnjavati druge što su drugačiji. Sada ćemo čuti priču jedne učenice sedmog razreda koja je malo drugačija od ostatka svog razreda.

Aktivnost

(15–20 min) Rad u grupama

- >> Podijelite učenike u grupe od 3 do 5. Dajte svakoj grupi po jedan list papira za flipčart i markere i predstavite ovu situaciju modela: „Kamilla je prilično introvertna i tiha i ne razgovara mnogo sa svojim kolegama iz razreda. Ona vodi dnevnik i često je viđaju po školi kako nosi svoj dnevnik. Njeni drugovi iz razreda misle da je malo čudna. Jednog dana Kamilla je izgubila dnevnik. Sledećeg dana njeni drugovi iz razreda su počeli da citiraju izvode iz njenog dnevnika i da joj se rugaju i šire njene osetljive misli po celoj školi. Šta ona može?“
- >> Zadatak: Radeći u grupama i prateći pitanja koja ste dobili, pokušajte da smislite šta biste radili. Tada ćete jedni drugima predstaviti svoje strategije.
- >> Predavači: Posmatrajte jednu ili više grupa i zapišite svoja zapažanja na papir.

(10 min) Dijeljenje i diskusija

- >> Sjedite u krug i radite sa celim razredom ili podijelite učenike u 2-3 manje grupe i sa svakom grupom neka radi po jedan predavač/profesor
- >> Grupe naizmjenice predstavljaju šta bi radile – jedna grupa počinje i iznosi svoju prvu tačku, zatim druga grupa predstavlja jednu od svojih tačaka i nastavljaju na ovaj način dok se ne iznesu sve ideje
- >> Predavač/profesor piše ključne riječi na tabli ili flipčartu (ako postoje samo dvije grupe ukupno, možda neće biti potrebno sumirati ključne riječi na drugom papiru, možda će biti lakše samo prikupiti njihove papire na jednom flipčartu)

(15–20 mins) Refleksija/osvrt: (Ovdje je najbolje da predavač preuzme veću ulogu + predavač bilježi ono što studenti govore – pitajte više o vlastitim iskustvima nego apstraktno suosjećanje)

- >> Šta ste pomislili kada ste čuli za ovu situaciju? Kako ste se osjećali?
- >> Kako ste se osjećali kada ste smislili strategiju za rješavanje situacije?
- >> Da li ste se ikada uključili na ovaj način? (na jedan od načina koje ste opisali)?
- >> Zašto ne bismo osuđivali ljude na osnovu toga koliko se razlikuju od nas?
- >> Da li vas zanima šta se dešava u vašoj školi, vašem gradu ili komšiluku? Da li ste se ikada zauzeli za nekoga ili ste ikada želeli da riješite problem koji je npr. drugarica iz razreda imala?
- >> Na koje druge načine možemo pomoći drugima u školi? Kako možemo poboljšati školsko okruženje i atmosferu?
- >> Šta vas odvrća od aktivnog angažovanja?
- >> Ako se aktivnost razmišljanja odvijala u više grupa, možete grupama dati malo vremena na kraju da iznesu svoje zaključke.

Komunikacija (verbalna, neverbalna, pisana) (60–80 min)

Cilj aktivnosti

- >> Uvesti različite oblike komunikacije, razlike između verbalne i neverbalne komunikacije i komunikacije na društvenim mrežama i telefonima; specifične karakteristike, razlike i važnost svakog oblika.

Ideja

- >> Komunikacija je osnova dobrih odnosa unutar grupa i rješavanja bilo koje vrste neugodne situacije. Ali nije svaka komunikacija ista – postoje različite vrste i oblici komunikacije.

Aktivnost

(5 min) Brainstorming u cijeloj grupi

- >> Učenici pokušavaju imenovati načine na koje ljudi komuniciraju (uključujući kako su ljudi komunicirali kroz historiju) – napomena: korištenjem riječi, umjetnosti, slika, plesa, dodira, slova, neverbalnog oponašanja i gestova, odjeće, tetovaža, tekst ili amblemi na majicama itd.; Predavač zapisuje ideje učenika na flipčart/tablu

(10–15 min) Pogodi izgovor!

- >> Radite sa cijelim razredom. Predavač je u ulozi profesora, a razred igra igru u kojoj učenici stalno kasne u školu i svaki dan kasni jedan učenik. Jedan učenik je odabran da izađe iz prostorije. Ostatak razreda se slaže oko izgovora zašto je ovaj učenik kasnio, a kada se učenik vrati u učionicu, ostali učenici mu/joj pantomimiraju izgovor i on/ona mora pogoditi koji je izgovor. Ponovite 3-4 puta.
- >> Nakon toga provedite kratku diskusiju sa učenicima o tome kako je izraziti se bez riječi, koristeći samo gestove.

(10–15 min) Možete li prepoznati govor tijela?

- >> Radite sa cijelim razredom. Odaberite jednog učenika koji dobije mali predmet koji će staviti u svoj džep i pošaljite ga da izađe iz prostorije. Njegov/njen zadatak je da tri puta uđe u učionicu i prođe pored table i drugova iz razreda i jedan od tih puta ima dati predmet u džepu. Ostali učenici pogađaju kada je predmet u njegovom/njenom džepu na osnovu govora tijela.
- >> Učenici zatim u krugu raspravljaju o tome kako govor tijela utiče na naše ponašanje i to uglavnom kada lažemo ili kada govorimo istinu.

(10–15 min) Šta nam je on/ona zapravo time htio reći?

- >> Podijelite učenike u parove. Svaki par dobija dva izvoda iz razgovora koji na prvi pogled izgledaju isti. Oni vide samo početak razgovora. (npr. Zdravo, želiš li danas izaći? Sa tobom, svakako!). Učenici u parovima raspravljaju o različitim načinima na koje bi se ovaj razgovor mogao protumačiti. Svaki od odlomaka ima više značenja i ilustruje načine na koje pisani razgovor može biti pogrešno shvaćen. Zatim odmotaju papir i vide kako se razgovor nastavlja (npr. Šta? Da li se nešto dešava? X Dobro, vidimo se u 5).
- >> Nakon toga, kada je razred u krugu, parovi se predstavljaju i diskutuju kako razumeju date odlomke i da li im nedostaje ton glasa, gestikulacija, oponašanje itd. Predavač se dotiče i toga da li su ljudi „zlobniji“ u pisanom razgovoru ili kada razgovaraju licem u lice sa nekim.

(10–15 min) Naš izgled govori nešto o nama

- >> Radite sa cijelim razredom (ako ima dovoljno vremena, učenike možete podijeliti u male grupe i svaka grupa dobije svoju gomilu fotografija i razgovara o njima u malo grupi). Predavač pokazuje fotografije pojedinaca jednu za drugom (na kojoj je ukupno oko 5-10 ljudi) i dozvoljava razredu da pogodi zanimanja ljudi prikazanih na slikama. Na kraju predavač otkriva profesije ljudi.
- >> Razred zatim raspravlja o tome kako možemo komunicirati kroz svoj izgled, šta naš izgled govori o nama i kako funkcionišu predrasude.

(15 min) Refleksija/osvrt: (Ovdje je najbolje da predavač preuzme veću ulogu + predavač vodi bilješke o onome što učenici govore)

- >> Kako ste se osjećali u različitim komunikacijskim aktivnostima? Šta vam je bilo najlakše? Kada ste mogli najbolje ili najlakše komunicirati, a kada je bilo teže ili najteže?
- >> Šta je po vašem mišljenju najvažnije u komunikaciji sa drugima?
- >> Kako više volite da komunicirate?
- >> Da li ste ikada imali iskustvo da pokušate nešto da kažete, a druga osoba to pogrešno razume (i obrnuto)?
- >> Po vašem mišljenju, da li je određeni oblik komunikacije prikladniji za određene situacije od drugog oblika?
- >> Ako se aktivnost refleksije odvijala u više grupa, možete grupama dati malo vremena na kraju da iznesu svoje zaključke.

Potrebe i životi drugih ljudi, različita mišljenja, rješavanje sukoba, različitost, tolerancija (45 min)**Cilj aktivnosti**

- >> Razumijevanje stavova drugih ljudi i razumijevanje kako različiti ljudi formiraju različita mišljenja, veća empatija prema drugima.

Ideja

- >> Već smo govorili o razlikama u karakteristikama i stilovima komunikacije. Postoje i razlike u mišljenjima među ljudima. Vi ste sigurno toga svjesni. Na primjer, možda gledate sliku s nekim drugim i jednom od vas se slika sviđa, a drugom ne. A ovo prevazilazi umetnost. U životu i u učionici moramo biti svjesni da različiti ljudi imaju različita mišljenja i potrebe i važno je pokušati postići kompromis kada rješavamo zajedničke probleme..

Aktivnost**(15 min) Ostvari svoj cilj!**

- >> Radite sa cijelim razredom. Svaki učenik dobija list papira sa svojim zadatkom. Tokom čitave igre pokušava da izvrši zadatak, a da nikome ne pokaže papir. Igrači imaju

kontradiktorne zadatke (jedan pokušava natjerati sve da sjednu dok drugi pokušava sve natjerati da ustanu) i pokušavaju da završe zadatke u roku od 15 minuta. Igra se završava nakon isteka vremena. Podstičemo učenike da završe zadatke bez obzira šta moraju da urade.

(5 min) Brainstorming

- >> U nastavku igre, naglašavamo da je svaka osoba pokušala izvršiti drugačiji zadatak. Ali iskazivanje sopstvene volje značilo je gubitak za drugu osobu i kada svako radi šta hoće, nekome će to biti neprijatno. Ali želimo da naše veze budu srećne i da pronađemo rešenja koja odgovaraju svima koji su uključeni. Možete li se sjetiti situacija u svojim životima kada ste vi pokušavali nešto postići, a neko drugi želi nešto drugačije pa je došlo do sukoba? (Predavači podržavaju učenike da imenuju situacije iz škole, porodice, okruženja prijatelja itd. i zapišu ih na flipčart)

(15 min) Igra uloga + Radni list u prilogima

- >> Učenici i predavači zajedno biraju jednu situaciju koju predavači glume ispred razreda. To će biti sukob. Ako učenici odaberu npr. situaciju u kojoj roditelji i dijete imaju nesporazum oko pranja sudova, predavači to glume kao sukob u kojem se ne postigne kompromis.
- >> Nakon što predavači odglume scenu, pitaju studente šta je kompromis i kako možemo postići kompromise u našim odnosima (objašnjavamo vlastita osjećanja, ne vičemo, ne krivimo drugu osobu, ne koristimo riječi kao uvijek ili nikad tokom svađe, pokušavamo razumjeti gledište druge osobe, ne pokušavamo pobijediti u svađi). Predavači takođe mogu pitati studente zašto misle da je svaki od likova imao određeno mišljenje o toj temi (treba spomenuti različite potrebe i razumjevanje ljudi).
- >> Nakon toga učenici daju prijedloge kako scenu treba odglumiti kako bi se postigao kompromis.

(10 min) Reflekcija/osvrt

- >> Da li ste bili u mogućnosti da se stavite u kožu oba lika i razumete zašto se svaki od njih tako ponašao?
- >> Kada ste zadnji put uspjeli postići kompromis?
- >> Zašto mislite da su kompromisi važni u odnosima?
- >> Koliko ste u stanju da postignete kompromise unutar razreda?
- >> Da li smatrate da su razlike u mišljenjima u društvu dobre ili loše? Zašto?
- >> Želimo čuti: potrebe ljudi su različite, trebate bolje upoznati druge, tolerancija, poštovanje, komunikacija, različitost, niko nije zao po definiciji, ljudi nisu crni ili bijeli

Moj idealni razred (40–45 min)

+ Radni list u prilogima

Ciljevi aktivnosti:

- >> Procijeniti zadovoljstvo učenika stanjem (demokratske) klime u njihovom razredu.
- >> Učenici navode svoje potrebe u odnosu na klimu u razredu.

Materijali:

- >> Štampani radni listovi „Moj idealni razred“, po jedan za svakog učenika
- >> Radni listovi velikog formata „Moj idealni razred“, dovoljni za nekoliko grupa od 4-5 učenika + jedan za zajednički završni rad
- >> Post-it bilješke
- >> Tri boje markera

Koraci aktivnosti:**1. Uvodne aktivnosti (5 min)**

- >> Predstavljanje predavača
- >> Predstavljanje projekta
- >> Objašnjenje aktivnosti

2. Individualna faza: Moj idealni razred (5 min)

- >> Podijelite radni list „Moj idealni razred“ svakom učeniku
- >> Zadatak za učenike:
 - Početna vizualizacija: Zatvorite oči na trenutak. Zamislite da je jutro, tek ste stigli u školu, a prvi čas uskoro počinje. Rano je jutro, ali se radujete nastavi. Prođete hodnikom do svoje učionice, otvorite vrata i uđete unutra. Upravo ste ušli u svoj idealni razred. Razred u kojem se osjećate ugodno, u koji volite ići i koji ima dobru atmosferu. To je idealni razred.
 - Sada razmislite kakav je vaš idealan razred. Kako se osjećate? Kako razred funkcionira? Kako se u razredu odnosimo jedni prema drugima? Pitanja i naslovi na radnom listu mogu vam pomoći da razmislite o ovim stvarima. Zapišite sve što vam padne na pamet. Imate 5 minuta, a zatim ćemo se podijeliti u grupe da radimo na vašim prijedlozima. Radne listove ćete predati na kraju današnje lekcije i mi (predavači) ćemo raditi sa njima. Tako da ovo možete iskoristiti kao priliku, pa čak i zapisati nešto što ne biste nužno željeli podijeliti sa svojim kolegama iz razreda. Radit ćemo s vašim prijedlozima anonimno i ako ih ne želite predati, ne morate.

3. Grupna faza: Naš idealni razred (15 min)

- >> Podijelite učenike u grupe od 4-5. Svaka grupa dobija radni list „Naš idealan razred“ i paket post-it bilješki.
- >> Zadatak učenicima: U narednih 15 minuta podijelite ono što ste napisali na svojim radnim listovima i nastavite razmišljati. Kao grupa, zapišite svoju viziju idealnog razreda. Imajte na umu da to treba da bude ostvariv ideal, a ne cilj koji je nemoguće dostići. Zapišite svoje ideje kao tačke na naljepnicama. Kada završite, predstaviti ćemo šta je svaka grupa smislila.

4. Prezentacija i diskusija (15 min)

- >> Postavite veliki radni list na tablu sa naslovom „Naš idealan razred“
- >> Zadatak: Pozovite predstavnika jedne od grupa da dođe do ploče i iznese jednu od svojih tačaka koje smatraju važnim. Dajte drugim grupama priliku da ukratko dodaju poentu ako su i oni razgovarali o tome. Pitajte da li se neko snažno ne slaže sa uključivanjem ove tačke na listu tačaka koje predstavljaju idealni razred (ako se neko ne slaže, predložite mu da pokuša da je preformuliše). Neka ostale grupe predstavljaju jednu po jednu tačku dok ne iznesu sve svoje tačke ili dok ne prođe 20 minuta.

5. Evaluacija: Koliko smo blizu ili daleko od ideala? (5 min)

- >> Dajte učenicima 3 markera u različitim bojama i pozovite ih da „glasaju“ za elemente idealnog razreda koje njihov trenutni razred ispunjava, one koje djelimično ispunjava i one koje uopšte ne ispunjava.
- >> Dajte svakom učeniku 3 obojene tačke/naljepnice za glasanje na tabli, u posljednjoj fazi će odrediti u kojoj mjeri njihov razred trenutno ispunjava kriterije njegovog idealnog razreda + na ovu listu će dodati fraze iz definicije demokratske klime, koje predavači će unaprijed pripremiti (npr. Da li imam priliku da izrazim svoje mišljenje? Da li me nastavnik sluša? Konflikti se rešavaju diskusijom/uz angažovanje svih uključenih? Mogu li da učestvujem u dešavanjima u školi/razredu?) – Metoda snažnog neslaganja.

! Metodološka napomena: Ovo je prva od dvije aktivnosti početne evaluacije. Postavlja ugodno okruženje za rad u razredu i identifikuje prostor za poboljšanje u okviru programa. To će biti praćeno dodatnim aktivnostima u narednim časovima - učenici će nadograđivati ono što već dobro radi u njihovom razredu i dalje razvijati.

Predložena područja/teme za metodološki list "Moj idealni čas"

(= slika na kojoj postoje naslovi za različite aspekte demokratske klime koje bi mogli da se dotaknu i o njima razmišljaju, ali ima i dovoljno prostora za njih da kreiraju svoju „mapu uma“)

Kakvi su odnosi u idealnom razredu?

(Npr. koje je moje mjesto, a koje mjesto imaju moji drugovi i nastavnici? Kako se osjećam u idealnom razredu?)

Kakva je komunikacija u idealnom razredu?

(Šta se dešava kada dođe do sukoba? Kako pristupamo situacijama u kojima ljudi imaju različita mišljenja? Ima li prostora za diskusiju?)

Kako se upravlja u idealnom razredu?

(Kako razred donosi odluke? Na osnovu čega razred funkcioniše? Postoje li pravila? Ako da, koja su ona? Ko je odgovoran za to kako razred funkcioniše i radi?)

Kako se učenje odvija u idealnom razredu?

(Kako izgledaju lekcije? „Uzimamo li u obzir potrebe pojedinaca u učenju?“ Kako se rješavaju greške ili neuspjesi?)

Kakvi su vanjski odnosi i „uloge“ razreda?

(Sa ostalim odeljenjima i nastavnicima, sa školom u celini, sa okolinom u kome se škola nalazi, komšilukom, sa roditeljima?) Kako se razred ponaša kada se nešto dešava u njihovom komšiluku?

Načini „uokvirivanja“ radni list:

- >> Drvo sa granama koje simboliziraju različita područja
- >> „Blokovi za građenje“ njihovog idealnog razreda
- >> Pogledajte slike - ruke pokazuju prema idealnom razredu, sa svakom rukom mogu se „pretplatiti“ na zajedničku vrijednost - upišite je ili zalijepite na post-it poruku

Primjeri postera

Zaključak (10 min)

(5 min) Šta vas još zanima? Šta biste se još željeli obraditi?

- >> Podijelite 2 post-it listia svakom učeniku (mogu kasnije uzeti još)
- >> Željeli bismo vam dati priliku da oblikujete sadržaj onoga što ćemo dalje raditi. Zainteresovani smo da čujemo od vas: Da li biste želeli da razgovarate o nečemu iz tema koje smo obrađivali detaljnije? Koje vas još teme zanimaju? Šta biste željeli znati?
- >> Predavači/profesori će od vas prikupiti post-it bilješke i koristiti ih za pripremu daljnjih aktivnosti. Vaši prijedlozi su anonimni, tako da možete napisati bilo šta, a mi ćemo onda pogledati post-it bilješke.

(5 min) Završni krug refleksije

- >> Svaki učenik kaže jednu riječ kojom bi opisao cijeli dan

Materijali koje trebate pripremiti

>> Flipchart papiri	>> Olovke u boji
>> Poster „Moj idealni razred“	>> Naljepnice za imena
>> Kompetencije demokratske klase	>> Ljepljivi plastelin
>> A3 papiri	>> Ljepljiva traka
>> Post-it listići	>> Štampani materijali za aktivnosti
>> Hemijske olovke	

Demokratski i nedemokratski režimi i načini na koje građani mogu učestvovati

Diskusija I. – zagrijavanje (30 min)

- >> Predavač se predstavlja profesionalno, ali i lično (u slučaju da ga studenti ne poznaju)
- >> Svako se predstavlja i kaže nešto o sebi – razmislite na trenutak i pokušajte svoj uvod sažeti u 3-5 riječi koje vas opisuju, to ne mora biti cijela rečenica! (čak i ako se učenici poznaju)
- >> Završetak zagrijavanja slijedi igra – radeći u parovima, učenici zapisuju na papirić šta za njih znači AKTIVAN GRAĐANIN
- >> Nakon toga slijedi diskusija (ako nekoliko grupa već radi paralelno u ovom trenutku, predavač/profesor bilježi glavne nalaze):
 - Po vašem mišljenju, zašto je važno biti aktivan građanin?
 - Koje su koristi za društvo ili za vas kad ste aktivan građanin?
 - Šta se dešava kada građani nisu aktivni?
 - Kako učestvujete? Koje dodatne stvari radite? Zašto radite ove konkretne stvari?
 - Šta vas sprečava da budete aktivni? Imate li podršku od nekoga? Kako to izgleda?
 - Koje teme vas zanimaju? Gdje saznati o njima?
- >> Na kraju sesije pitajte o pojmu AKTIVIST (intenzivno pokušava da afirmiše svoje ciljeve, interese itd.) i šta misle da je CIVILNO DRUŠTVO (naglasite različitost: građani, udruženja, kompanije, interesne grupe, vjerske organizacije, itd.) i ko pripada civilnom društvu. Predavači svojim riječima objašnjavaju sve nejasnoće.

Materijali koje trebate pripremiti

- >> Papir i olovka za bilješke

Diskusija II. – Demokratija (20 min)

Ideja

- >> U ovom trenutku treba definisati demokratsko „polje djelovanja“ po kojem se građani kreću.

Aktivnost

- >> Podijelite učesnike u nekoliko grupa i svaka grupa će dobiti 3 post-it listića.
- >> Njihov zadatak je da brzo napišu (svojim riječima, bez teorija ili definicija) ono što povezuju s demokratijom. Imaju 3-5 minuta.
- >> Stavite flipčart papir u sredinu sa naslovom Demokratija. Svaka grupa zalijepi svoje post-it listiće na papir – grupe se izmjenjuju, pri čemu jedna grupa uvodi jednu stvar (koja još nije spomenuta), o tome se kratko razgovara, zatim zalijepi taj post-it listić na flipchart papir.
- >> Učesnici često pominju termin „sloboda“ u vezi sa demokratijom, što je tačno, ali nije sve. Ako pogledamo srž pojmova, vidimo da je demokratija „izborni mehanizam“, a sloboda se opisuje terminom liberal. Dakle, ono što se danas općenito naziva demokratijom je u suštini liberalna demokratija.
- >> Nije potrebno: Ukoliko neke karakteristike demokratije nisu objašnjene tokom diskusije, predavači mogu dodati npr.:

1. Izabrani političari
2. Slobodni i redovni izbori
3. Univerzalno pravo glasa
4. Pravo biti biran
5. Sloboda govora
6. Razni/brojni izvori informacija
7. Sloboda udruživanja
8. Poštovanje (ne samo) manjina i različnosti, mišljenja

+ mogu se spomenuti i drugi pojmovi =

Pluralizam, participativna demokratija, neliberalna demokratija

Materijali koje trebate pripremiti

- >> Post-it listiće, flipčart

Diskusija III – Nedemokratija i poređenje sa demokratijom (20 min)

Ideja

- >> Pokazati da se na nekim mjestima ne može biti aktivan građanin i zašto.

Aktivnost

- >> Ponovo učesnici rade u malim grupama. Ali prvo pitajte, šta oni misle da je suprotno od demokratije? I šta oni znaju o tome?
- >> Zatim podijelite grupama kartice sa slikama i recite im da svaka slika na neki način izražava nedemokratski režim i dajte im malo vremena (3-5 minuta) da u grupama razgovaraju o tome šta njihove slike mogu značiti. Zatim svaka grupa iznosi svoje ideje.
- >> Nije potrebno: Za starije grupe možete spomenuti i objasniti termine kao što su (ključne karakteristike nedemokratskih režima, pojavit će se tokom rasprave o sadržaju evokativnih kartica koje su podijeljene):

1. Vođa (harizmatičan, apsolutni lider)
2. Ideologija (jedna ideologija u totalitarnim režimima, skoro kao religija)
3. Ograničeni pluralizam (ograničena ili nikakva konkurencija između političkih partija)
4. Propaganda (ciljano uticanje s ciljem jačanja pozicija prema određenoj ideologiji ili mišljenju)
5. Represija/tiranija (režim koristi strah – ljudi znaju da kada građanin otvoreno izrazi svoje mišljenje može biti strpan u zatvor)
6. Nema slobodnih/fer izbora
7. Ograničene slobode (npr. kroz cenzuru)

! Diskusija o upoređivanju demokratije i nedemokratskih režima

- >> Pitajte po čemu se razlikuju ova dva oblika vlasti? Šta je danas Rusija ili npr. Sjeverna Koreja?
- >> Zašto to nisu demokratski režimi?
- >> Kako bi se oni osjećali da su živjeli u takvom režimu?

Materijali koje trebate pripremiti

- >> Evokativne kartice

Primjeri i alati za učestvovanje (40 min)

Ideja

- >> Cilj je upoznati učesnike sa mogućnostima demokratskog učešća prije nego što kreiraju vlastite projekte. Također je potrebno naglasiti da vjerovatno postoji bezbroj drugih alata i da je na svakom od nas da izabere svoj put. Nećemo imati vremena da ih detaljno pregledamo – ostavite listu alata za njih.

Aktivnost

- >> Grupa je podijeljena u manje grupe jednakog broja i svaki predavač radi sa jednom malom grupom za cijelu aktivnost. (Ako je moguće – aktivnost se može obaviti i sa cijelim razredom.)
- >> Predavač učesnicima dijeli listu mogućih načina učešća i alata za učešće. Slijedi diskusija (cca. 30 minuta) – predavač podstiče učesnike na diskusiju koristeći sljedeća pitanja:
 - Koje prednosti/mane imaju?
 - Kako se neki praktični načini mogu koristiti – za koje konkretne stvari biste ih koristili?
- >> Na kraju predavač upućuje grupama da se dogovore oko pet njih koji im se najviše sviđaju i koji se čine praktičnim. Takođe bi trebalo da formulišu argumente zašto su izabrali ovih pet.
- >> Zatim slijedi kratka rasprava o odabiru alata i zašto preferiraju neke alate, a ne druge.

Lista alata za učešće

- >> Izbori (glasati/biti biran)
- >> Referendum
- >> Učešće u općinskim poslovima (javni sastanci, participativni budžet)
- >> Protesti
- >> Izrazite ideju ili žalbu općinskoj kancelariji/organu
- >> Inicijative (online/offline)
- >> Građanska udruženja
- >> Članstvo u političkoj stranci/bavljenje lokalnom politikom
- >> Prisustvovanje sjednici vijeća
- >> Korištenje zakona o slobodnom pristupu informacijama
- >> Predlaganje i potpisivanje peticije
- >> Otvoreno pismo (online/offline)
- >> Dobivanje finansijske podrške
- >> Inicijativa/informativna platforma na društvenim mrežama
- >> Volontiranje
- >> Osnivanje debatnog kluba u školi
- >> Pisanje članaka
- >> Kreiranje podcasta
- >> Vođenje vannastavne grupe/ogranka organizacije itd.
- >> Studentski parlament
- >> Događaj – kreativan

Vlastiti projekat (40+ minuta)

Ideja

- >> Cilj je kreirati vlastiti projekat ili smisliti ideju koja bi se mogla razviti u nešto što se pojavilo u ranijim raspravama. Možda je to inicijativa/ideja za općinu/osnivanje nečega – nema ograničenja šta se može predlagati sve dok spada u aktivnosti građana.

Aktivnost

- >> Predavači učesnicima daju rad u kojem se opisuje „struktura projekta“, ali ističu da se ne bi trebali osjećati vezanim strukturom i da mogu dati slobodu svojoj fantaziji. Tokom timskog rada, predavači idu od tima do tima i savjetuju ih o projektima.

Struktura projekta

1. Naslov koji plijeni interes
 2. Definicija problema/teme kojom bi se projekat trebao baviti/poboljšati/promijeniti
 3. Argumenti koji podržavaju ideju i lična motivacija za rješavanje ovog pitanja/ideje
 4. Ciljne grupe kojima se projekat treba baviti i zašto
 5. Potrebni koraci za implementaciju ideje
 6. Moguće prijetnje/prepreke koje mogu ometati implementaciju projekta
- >> Zatim timovi iznose svoje ideje, a ostali učesnici im daju povratne informacije.

Materijali koje trebate pripremiti:

- >> Radni list za strukturu projekta, papir, olovke

Kampanja (20+ min)

Ideja

- >> Cilj je razgovarati o tome kako promovirati inicijative/ideje/projekte jeftino i lako. Cilj je dati učenicima smjernice. Neki od njih imaju dovoljno tehničkog znanja da implementiraju ove oblike promocije.

Aktivnost

- >> Privucite pažnju cijele grupe i brzo prođite kroz sljedeće:
 - Prvo predavači pitaju grupu **kako bi učesnici promovirali ideju i da li neko ima iskustva u tome?**
 - Šta je sa **društvenim mrežama?** Šta preferiraju i za šta ih koriste? Znaju li kako napraviti stranicu/profil na društvenim mrežama?
 - Šta je sa snimanjem **video/audio priloga?** Gdje bi to objavili?
 - Što je sa kreiranjem **jednostavne web stranice?**
 - Pisanje **službenog e-maila?** Npr. aplikacija za grant ili za podršku ideje.
- >> Studenti tada mogu da naprave nacrt kampanje svog projekta u strukturi
 1. Ko je ciljna grupa poruke
 2. Šta je poruka – šta tačno i ukratko želimo da kažemo
 3. Kako najbolje prenosimo poruku ciljnoj grupi – koji su najbolji alati koji dopiru do publike
 4. Kada nam je potrebna ciljna grupa da primi poruku da pomogne našem projektu

Kreiranje atmosfere, predstavljanje tema, izgradnja grupe (30 min)

Ciljevi aktivnosti

- >> Uvedite učenike u temu, saznajte početno stanje njihovog znanja i korisničkog iskustva sa društvenim mrežama, stranicama sa medijskim vijestima itd...

Ideja

- >> Prošli put smo se fokusirali na komunikaciju i odnose u razredu, danas će biti nešto malo drugačije i cijeli dan ćemo provesti na temi društvenih mreža i interneta općenito.

Aktivnosti

(15–20 min) Radite sa cijelim razredom

- >> Šta vam je bilo zanimljivo na društvenim mrežama koje ste zadnje posjetili? (Dixit kartice¹)
- >> Predavači uvode temu – traže od svakog učenika da se sjete jedne stvari koja im je privukla pažnju na internetu to jutro ili dan ranije. To može biti vijest, video na društvenoj mreži, nešto što se dogodilo u igrici koju igraju, itd. Na stolu predavači polažu Dixit kartice i svaki učenik bira onu koja najbolje opisuje šta ih je zainteresovalo i zatim je predstavlja ostalima.

¹ Dixit je društvena igra za igrače svih uzrasta koja se vrti oko seta karata ilustrovanih apstraktnim slikama. Jedan igrač kaže rečenicu ili riječ koja odgovara ilustraciji na odabranoj kartici, a ostali igrači pogađaju koju kartu igrač opisuje. Kartice se često koriste na radionicama da inspirišu i pomognu učesnicima da razgovaraju o apstraktnim temama.

Primjer Dixit kartica

+ Osvrt/refleksija sa cijelim razredom

- >> Osvrt se odvija u isto vrijeme kada su kartice predstavljene; Predavači postavljaju pitanja kako bi saznali korisničko iskustvo učenika sa različitim društvenim mrežama:
 - Koje društvene mreže poznajete?
 - Koliko vremena provodite na internetu?
 - Koga pratite i na kojoj ste društvenoj mreži najčešće?
 - Čitate li vijesti na internetu? Ako da, gdje?
 - Igrate li igrice i ako da, koje?
 - Gledate li online serije? Koje?
 - Da li imate virtuelne veze (veze koje postoje samo u onlajn okruženju?)

(15–20 min) Rad sa cijelim razredom - Šta zaista mislite o datoj temi?

- >> Predavač objašnjava aktivnost - Predavač počinje riječima da ćemo danas pričati o internetu i društvenim mrežama jer su one veliki dio naših života. Na početku smo saznali gdje ko provodi vrijeme i koga prati, a sada ćemo pogledati šta vi zapravo mislite o društvenim mrežama.
- >> Vaš zadatak će biti da razmislite o svom mišljenju o različitim temama. Svoje mišljenje ćete pokazati tako što ćete stajati u jednom od uglova sobe (uglovi simboliziraju stavove: Slažem se – potpuno se slažem –ne slažem se– nikako se ne slažem). Nakon što učenici stanu u uglove koje su odabrali za datu tačku, predavač će pozvati po jednog učenika u svakom uglu da obrazloži svoje mišljenje. Ako je neko bio neodlučan ili se predomislio, može promijeniti mjesto nakon diskusije - predavač će dati vremena za to prije nego što pređe na sljedeću izjavu. Nakon svake izjave, učenik može promijeniti svoju poziciju u drugom uglu.
- >> Izjave:
 - Ne mogu da preživim bez telefona.
 - Kada postavim fotografiju na Instagramu i ne dobijem dovoljno lajkova, osjećam se tužno.
 - Mislim da su društvene mreže više štetne nego korisne.

- Često me inspiriraju influenceri i kupim nešto ili želim kupiti nešto što oni koriste (odjeću, igrice, itd.)
- Mislim da profil osobe na društvenim mrežama mnogo govori o njoj.
- Radije bih ustajao/u u 4 ujutro cijelu sedmicu nego cijelu sedmicu da ne mogu gledati Instagram ili Tiktok.
- Sve bih učinila/o za dobru fotografiju ili video na društvenim mrežama.
- Također koristim društvene mreže kao mjesto za učenje (gledam stvari koje doprinose mom razvoju, gdje naučim puno novih i korisnih stvari).
- Uvijek koristim filter prije nego što podijelim fotografiju ili video.
- Samo lijepa i pozitivna stvar pripadaju društvenim mrežama.
- Razmišljam o objavi prije nego što je podijelim.
- Kada pročitam vijest i čini mi se da možda nije istinita, provjerim je iz drugih izvora.
- Imam više online nego offline veze.

+ Refleksija/osvrt sa cijelim razredom

- >> Izjave se odnose na teme koje će se razvijati kroz aktivnosti u sljedećem dijelu dnevnog programa. Dobro je pustiti učenike da govore pojedinačno nakon svake izjave i pitati ih za više detalja.

Muzej medijske pismenosti (150 min)

Cilj aktivnosti

- >> Razviti znanje o tome kako funkcioniraju društveni mediji i o digitalnim otiscima, dezinformacijama, internetu i oglašavanju.

Ideja

- >> Sada ćemo zajedno posjetiti „Muzej medijske pismenosti“ i još dublje pogledati temu društvenih medija i našeg ponašanja na mreži. U grupama od po 3 osobe obići ćete pet različitih stanica i završiti aktivnosti koje vas očekuju. Svako od vas će dobiti prazan „pasoš“ za prikupljanje pečata/naljepnica za svaku stanicu koju završite. Nije bitno kojim redosledom posećujete stanice.

Aktivnosti

- >> U razredu napravite 5 mjesta/stanica (na stolu, poster na zidu,...) i učenici idu s jednog mjesta na drugo i izvršavaju opisane zadatke. 5 stanica, svaka stanica traje oko 30 min (20 min za veće razrede), ako ima više predavača, oni se podijele i prate grupe ili stoje na različitim stanicama i kreću ako grupa želi ići na stanicu gdje postoji nema predavača.

(30 min) Digitalni otisak (Šta dijelimo o sebi na internetu?)

- >> **Uvod:** Prirodno je da ljudi dijele svoje misli i iskustva sa drugima. Želimo znati kako su naši prijatelji, članovi porodice i poznanici. U danima prije interneta sve smo te stvari jedni drugima pričali osobno ili telefonom, a sada ih dijelimo slanjem poruka ili objavom vijesti na društvenim mrežama. Ali internet je drugačije okruženje, gdje se pohranjuju svi podaci i ono što postoji u digitalnom prostoru u jednom trenutku ostaje tu zauvijek. Ali internet je također okruženje u kojem ljudi mogu pristupiti čak i najosobnijim podacima koje ne bismo dijelili licem na lice.

- >> **Brainstorming:** Predavač s grupom razgovara o tome koje informacije ne bi trebalo javno dijeliti ili stavljati na društvene mreže.
- >> **Zadatak:** Predavač traži od grupe da ustane. Predavač redom čita listu fotografija i nakon svake pročitane fotografije učenici se pomjeraju udesno (pripada javnoj društvenoj mreži) ili lijevo (ne pripada internetu, ili ne javno, samo u poruci svojim najbližim prijateljima).
 - Fotografije moje porodice ispred naše kuće, na kojima se vidi naziv ulice i broj.
 - Fotografije mene i mojih prijatelja umotanih u peškire na bazenu.
 - Fotografije na kojima nosim samo peškir ispred ogledala.
 - Snimak brzinomjera gdje se vidi da smo moji roditelji i ja u autu i da idemo preko 180 km/h.
 - Fotografija drugarice iz razreda na kojoj je ljuta, lice joj je crveno i ne izgleda najbolje.
- >> **Refleksija/osvrt:** Predavač razgovara sa učenicima o temi ponašanja na mreži. Mogu kreirati deset zapovijedi o tome kako se trebamo ponašati na internetu i društvenim mrežama i zapisati ih zajedno, ili ih samo izgovoriti usmeno:
 - Ne dijelim ništa intimno o sebi ili drugima,
 - Bolje je imati privatni profil nego javni,
 - Ne odvajamo online svijet od oflajn svijeta – u online svijetu postoji neka anonimnost, ali sve što podijelimo ili nekome napišemo može se pratiti, kada nešto snimimo negdje pa to izbrišemo, to i dalje postoji u digitalnom okruženju,
 - itd.
- >> **Ako preostane vremena:** Učesnici pokušavaju pronaći lične podatke o sebi (guglati vaše ime, šta sve mogu pronaći? Koji je njihov otisak na mreži?)

(30 min) Dezinformacije + Radni list u prilogima

- >> **Brainstorming za početak:** Šta je dezinformacija? Sjećaju li se da su se nedavno susreli sa nekim? Gde saznaju šta se dešava? Čitaju li neke novinske stranice? Koja je uloga novinara?
 - Cilj je objasniti im šta su dezinformacije

Dezinformacije: lažne, obmanjujuće vijesti sa ciljem da iskrive javno mnijenje, da što više ljudi u nju povjeruje, kreirana je namjerno.

- Također je važno napomenuti da, posebno na društvenim mrežama, ljudi mogu podijeliti bukvalno sve i vijesti koje se pojave na ovim kanalima nisu sve istinite, uloga novinara koji rade u etabliranim, renomiranim medijima je da provjere informacije, jer prosječna osoba nema moć da provjeri sve što vidi i pročita, pa je bolje pratiti vijesti na provjerenim stranicama.
- >> **Zadatak:** Grupa dobija 6 natpisa i 6 slika. Njihov zadatak je da spoje natpise sa slikama, a zatim odluče koji su natpisi dezinformacija i zašto. Oni mogu koristiti internet (tablet/ telefon) za provjeru informacija i predavač ih treba podržati dok to rade.
- >> **Refleksija/osvrt:** Nakon aktivnosti, predavač razgovara sa studentima o tome kako prepoznati dezinformaciju i kako je provjeriti (poruka je šokantna, izaziva emocije, koriste se uzvičnici, riječi kao što treba da znaju o ovome, to je ono što ne želim da znaš, itd.)

(30 min) Idealna društvena mreža + Radni list (tabela) u prilogima

- >> **Uvod:** Brainstorming – Mislite li da društvene mreže imaju loših strana? Da li je moguće biti ovisan o društvenim mrežama? Za šta vi lično koristite društvene mreže?
- >> **Zadatak:** Grupi se daje prazna tabela u kojoj su navedene 4 fiktivne društvene mreže. Svaki je za drugu ciljnu grupu, ima drugačiji sadržaj, reguliše/ne reguliše objave itd. Grupa može izabrati 12 informacija koje će naučiti (ne mogu ih sve dobiti), predavač ih otkriva i oni pišu u njihovu praznu tabelu. Na osnovu ovih delimičnih informacija, oni moraju da odluče na kojoj mreži žele da kreiraju profil. Zatim im predavač otkriva ostale informacije. Da li bi ove preostale informacije uticale na njihovu odluku? I zašto?
- >> **Refleksija/osvrt:** Koje su mane društvenih mreža? Koje navike možemo usvojiti kako bismo izbjegli ove nedostatke? (pogledajte informacije ispod)

>> Provođenje vremena na društvenim mrežama je zabavno, a većinu vremena nismo ni svjesni da trošimo toliko vremena na njih. Zapravo, društvene mreže su osmišljene tako da neprestano pokušavaju zadržati našu pažnju sa više objava koje su nam zanimljive. To uključuje stvari kao što su obavještenja, lajkanje fotografija, automatska reprodukcija - čim se završi jedan videozapis, počne sljedeći ili stalno ažuriranje sadržaja tako da ne znamo šta će se sljedeće dogoditi. Svi volimo kada neko drugi lajkuje ili komentariše našu fotografiju ili video. To čini da se osjećamo cijenjenim i prihvaćenim od strane drugih ljudi; čini da se osjećamo kao da negdje pripadamo. Ali lajkovi i komentari stvaraju petlju oko naše pažnje, tjerajući nas da stalno provjeravamo ko nam je još pokazao da ih zanima ono što smo podijelili. Osim smanjenog raspona pažnje i količine vremena koje društvene mreže zauzimaju, one imaju još jednu lošu stranu. Ponekad je teško razlučiti šta je stvarno, a šta nije. Čini se da svi žive sjajno i da su srećni sve vreme.

>> Digitalna detoksikacija. Jeste li znali da možete isključiti obavještenja ili regulirati vrijeme koje provodite na društvenim mrežama? (Pokažite gdje ga možete isključiti). Nemojte se upoređivati s ljudima koje pratite na društvenim mrežama, brinete o svom mentalnom zdravlju itd.

(30 min) Oglašavanje + primjeri na radnom listu u dodacima

- >> **Uvod:** Brainstorming – Šta je zapravo oglašavanje i čemu služi? Da li znaju neke oglase kojih se mogu sjetiti?
 - Iako je lako prepoznati oglas na TV-u ili na bilbordu pored puta, na internetu nije tako lako. Regulacija oglašavanja u online okruženju nije tako stroga. Posjedovanje profila na društvenim mrežama je besplatno i svoje prisustvo tamo ne plaćamo novcem – plaćamo oglašavanjem.
- >> **Zadatak:** Predavač pokazuje grupi nekoliko postova sa Instagrama i Tiktoka koji imaju reklame. Učenici razgledaju postove i razgovaraju s predavačem kako su prepoznali oglas.
- >> **Refleksija:** Rasprava o tome na šta treba paziti i na šta obratiti pažnju prilikom pregledavanja postova.

- >> Imajte na umu da kad god vidite brend, kompaniju ili poslovnu objavu na svojim društvenim mrežama (koja može, ali i ne mora biti među stranicama koje pratite i volite), to je unaprijed smišljena i često plaćena reklama. Pokazuje vam se jer je direktno usmjeren na vas.
- >> Slično tome, uvijek pitajte zašto influencer ili druga poznata ličnost govori ili pokazuje određeni proizvod. U većini slučajeva radi se o plaćenju saradnji.
- >> Sljedeći put kada gledate film ili video, pokušajte izbrojati brendove i proizvode koje vidite oko heroja i koje oni koriste. To je još jedan oblik oglašavanja, koji se zove plasman proizvoda.
- >> Instalirajte ekstenziju web preglednika koja blokira reklame i iskačuće prozore (kao što su Adblock ili Ghostery). Imajte na umu da neke web stranice možda neće raditi 100% kada to učinite. Ovo je posebno slučaj kada se reproduciraju videozapisi koji imaju pridružene oglase. Ali možete omogućiti iznimke u blokiranju aplikacija za web lokacije na kojima ste voljni tolerirati oglašavanje.
- >> Redovno brišite kolačiće na svom računaru. Nećete moći vidjeti artikle koje ste ranije gledali u e-trgovinama na mreži.

- >> Na osnovu čega nam se prikazuju određeni oglasi, a drugi ne? (algoritmi - nema potrebe objašnjavati, postoji još jedna aktivnost za to)

(30 min) Algoritmi + radni list (kartice) u prilogima

- >> **Uvod:** Brainstorming - Zna li zašto vam društvene mreže i internet pretraživač pokazuju stvari koje volite? A kako oni zapravo znaju? Zna li šta su algoritmi?
 - Algoritmi su jednostavni sistemi dizajnirani da pomognu u sortiranju podataka koje internet prikuplja o nama i da nam na osnovu tih podataka ponude sadržaj koji nam se sviđa.
- >> **Zadatak:** Grupa dobija opise 3 osobe i svaki igrač dobija 5 karata. Karte su podijeljene u 3 vrste - video/post vrijedi jedan bod, komentar/lajk dva boda i oglas koji vrijedi tri boda. Igrači igraju tri runde naizmjenice (prva runda je video/post, druga runda je lajk/komentar, a treća runda je reklama, što znači da u prvom krugu mogu dati samo kartu sa videom/postom, u u drugom krugu samo lajk/komentar itd., i pokušavaju da se riješe svih svojih karata istovremeno pokušavajući da dobiju broj poena za svaki opis (koji je 10) i zadrže osobu na društvenoj mreži.
- >> **Refleksija:** Mogu li svojim riječima objasniti kako internet sortira naše podatke i po čemu nam prikazuje sadržaj? Da li su ikada tražili nešto, a onda im je prikazan oglas za isti proizvod? Zna li kako to spriječiti? (kolačići, anonimni način rada, itd.)

Kreiranje vlastitog videa (45-60 min)

Ciljevi aktivnosti

- >> Kreirajte vlastiti sadržaj na društvenim mrežama, radite zajedno u grupi, pronađite svoju ulogu i prednost

Ideja

- >> Razgovarali smo o tome kako funkcioniraju društvene mreže i spomenuli smo brojne nedostatke. Ali društvene mreže i internet općenito također služe dobrim svrhama – okupljaju ljude, pomažu dobrim stvarima i izvor su velike inspiracije.

- >> Brainstorming: Koje su dobre stvari vidjeli na društvenim mrežama kojih se mogu sjetiti? (dobrotvorne akcije za pomoć ljudima, smještaj Ukrajinaca, šivanje maski za lice tokom kovida itd.)
- >> Vaš zadatak je sada da napravite video koji govori o pozitivnim stvarima. Konkretno o vašoj školi/nečemu u čemu ste dobri, nečemu što biste željeli predstaviti drugima, ili možete rezimirati ono što smo danas naučili. U grupama ćete smisliti scenario, napraviti video i onda ćemo ga svi zajedno pogledati. Kako biste predstavili svoju školu, ili neka njena dostignuća ili ono što volite u njoj, ljudima koji je uopšte ne poznaju? Video bi trebao trajati maksimalno 1 (1:30) minutu.

Aktivnosti

(15–20 min) Brainstorming u grupama

- >> Koje teme žele da obrađuju? Kreiranjem scenarija, predavači im pomažu da shvate kako se nositi s temom i planirati snimanje

(10–15 min) Snimanje

- >> Grupe snimaju svoj video

(15 min) Prezentacija videa pred cijelim razredom i refleksija

- >> Kako je bilo raditi na zadatku? Da li je bilo lako napraviti 1-minutni video na osnovu vlastite ideje? Kako su podijelili uloge u grupi?
- >> Koji su rizici postavljanja vlastitih videa na internet? Snimaju li vlastite video zapise na Instagramu ili Tiktoku?
- >> Šta im je bilo najteže na snimanju i šta je bilo najzabavnije?

Aktivno zagrijavanje – između aktivnosti po potrebi

Ciljevi aktivnosti

- >> Aktivirajte razred, uključite dinamičniju aktivnost, zadržite njihovu pažnju

Aktivnosti

(15 min) Kako se informacije šire

- >> Neka učenici stanu u red. Zadnji učenik u redu smišlja pokret i pokazuje ga predzadnjem učeniku. Poslednji učenik ponavlja pokret sljedećem učeniku, a cijeli red se nastavlja na isti način sve do prvog učenika. Zatim prvi i zadnji učenik upoređuju svoje pokrete. Obično se kretanje mijenja usput i predavač na taj način može ilustrirati problem širenja informacija (kada nekome nešto kažem, treća ili četvrta verzija koju ljudi prenose jedni drugima bitno se razlikuje od originalne)

(15 min) Roboti

- >> Podijelite učenike u grupe od po 3. Jedan učenik u svakoj grupi je programer, a druga dva su zalutali lični podaci svakog korisnika društvene mreže. Odredite prostor otprilike kvadratnog oblika u kojem će se kretati zalutali podaci. Svi učenici kojie predstavljaju zalutale podatke smještene su u prostor kvadrata - mogu se kretati samo naprijed, ako udare u kraj kvadrata okreću se na bilo koju stranu i opet idu pravo. Ako naiđu na druge zalutale podatke, mogu ponovo izabrati da skrene desno ili lijevo i zatim ponovo nastave pravo. Posao programera je da spoji svoja dva podatka - on trči za njima i tapka im ramena (tapkanje desnog ramena okreće podatke udesno, dodirivanje lijevo ih okreće lijevo). Kada se podaci sretnu jedan naspram drugog, rukuju se i izlaze iz terena.

+ Refleksija

Zaključak (15 min)

(5–10 min) Šta vas još zanima? Na šta biste se željeli obratiti?

- >> Podijelite 2 post-it bilješke svakom učeniku (mogu kasnije uzeti još)
- >> Željeli bismo vam dati priliku da oblikujete sadržaj onoga što ćemo dalje raditi. Zainteresovani smo da čujemo od vas: Da li biste želeli da razgovarate o nečemu iz tema koje smo obradili detaljnije? Koje vas još teme zanimaju? Šta biste još željeli znati?
- >> Na drugoj post-it ceduljici pišu šta su danas naučili, šta im se dopalo/ ili nije, čime su bili zadovoljni, koja im se aktivnost dopala/nije
- >> Predavači/profesori će prikupiti post-it bilješke i koristiti ih za pripremu dodatnih aktivnosti. Vaši prijedlozi su anonimni, tako da možete napisati bilo šta, a mi ćemo onda pogledati post-it bilješke.

(10 min) Finalna runda refleksije – Dixit karte

- >> Predavač zamoli učenike da stanu u krug i svaki učenik uzima jednu Dixit karticu koja opisuje njegova/njena trenutna osjećanja

Materijali koje treba imati sa sobom:

- >> A3 papir
- >> Post-it bilješke
- >> Hemijske olovke
- >> Olovke u boji
- >> Naljepnice za imena
- >> Poster donatora/implementatora
- >> Ljepljivi plastelin
- >> Kamera
- >> Štampani materijali + priručnik
- >> Tablet, laptop

Dodaci/radni listovi:

- >> Moj idealni radni list za učionicu
- >> Igra uloga – uloge/situacije
- >> Mobilni chat razgovori
- >> Fotografije ljudi u različitim situacijama
- >> Slike skrivenog ili otvorenog oglašavanja sa Instagrama
- >> Evokacijske karte - demokratski i nedemokratski režimi
- >> Demokratske klasne kompetencije – Karakteristike koje definiraju demokratsku klimu
- >> Dixit karte /Ostale kartice motivirajuće za diskusiju
- >> Primjeri dezinformacija
- >> Kartice – Algoritmi
- >> Kartice – Idealna društvena mreža

Moj idealni razred

Prijedlozi o čemu razmišljati:

- >> Kakvi su odnosi u idealnom razredu? (Npr. koje je moje mjesto, a koje mjesto imaju moji drugovi i nastavnici? Kako se osjećam u idealnom razredu?)
- >> Kakva je komunikacija u idealnom razredu? (Šta se dešava kada dođe do sukoba? Kako pristupamo situacijama u kojima ljudi imaju različita mišljenja? Ima li prostora za diskusiju?)
- >> Kako se upravlja u idealnom razredu? (Kako razred donosi odluke? Na osnovu čega razred funkcioniše? Postoje li pravila? Ako da, koja su ona? Ko je odgovoran za to kako razred funkcionše i radi?)
- >> Kako se učenje odvija u idealnom razredu? (Kako izgledaju lekcije? „Uzimamo li u obzir potrebe pojedinaca u učenju?“)
- >> Kako se rješavaju greške ili neuspjesi?
- >> Kakvi su vanjski odnosi i „uloge“ razreda? (Sa ostalim odeljenjima i nastavnicima, sa školom u celini, sa okolinom u kojoj se škola nalazi, komšilukom, sa roditeljima?)

OSJEĆANJA

KOOPERACIJA

PRAVILA

KOMUNIKACIJA

UČENJE

MOJE MJESTO
I ULOGA

Ostvarite svoj cilj! Igra uloga

Grupa prijatelja se igrala loptom napolju i slučajno razbila prozor na susjednoj kući. Svi su uspeli pobjeći osim jednog kojeg je komšija uhvatio. Sada se komšija posvađa sa njim, a pored razbijenog prozora krivi ga i za loše vrijeme i kaže da su svi mladi ljudi isti - lijeni i beskorisni. Šta se kaže u razgovoru?

Uloge: Komšija i mlada osoba koja nije uspela da pobjegne

Komšija – stariji gospodin koji mnogo brine o svojoj kući i kojem nedostaje umrla supruga, čija ga usamljenost često tjera da se ponaša neprijatno prema ljudima u komšiluku, voli svoj mir i tišinu, i nervira se kada mladi prave buku, ima mnogo kućnih ljubimaca i pomaže životinjama koje su napuštene na ulici ili se nalaze u skloništu za životinje u gradu.

Mlada osoba – Voli da provodi vreme sa prijateljima, nije mislio da razbije prozor i pomalo je ljut što su svi pobjegli i ostavili ga da se sam nosi, roditelji mu uglavnom rade a on nema braća i sestre pa kada nije sa prijateljima on je sam i često se oseća usamljeno i tužno, najviše od svega želi psa.

Morate odabrati još jednu osobu za svoj “između dvije vatre” tim na satu tjelesnog odgoja. Posljednje dvije osobe koje još nisu izabrane za tim su prijatelj kapitena i dečko koji nikako nije dobar u sportu. Kapiten tima i igrač počinju da se prepiru oko toga koga da izaberu od dvoje učenika koji još nisu izabrani. Kako će izgledati diskusija?

Uloge: Kapiten tima koji želi da izabere svog prijatelja za tim i igrač koji želi da izabere drugog dečka

Kapiten – Voli sport, uvek je kapiten svake ekipe i svi žele da igraju sa njim jer znaju da će pobjediti, grub je prema nastavnicima i ponekad radi stvari iz inata drugim učenicima iz razreda, živi samo sa svojom mamom i voli crtati i baviti se umjetnošću, ali mu je malo neugodno zbog toga pred kolegama iz razreda jer to ne odgovara njegovom atletskom i tvrdom imidžu i ponašanju.

Igrač – On je predsjednik razreda, dobar je učenik ali ponekad vara na ispitima i kada neko pita da li može da prepíše domaći, skoro uvek kaže ne čak i kada ga ima, nije dobar u sportu ali je veoma empatičan prema drugima kada se desi nešto što nisu oni krivi, on uvek pokušava da se zauzme za slabiju osobu.

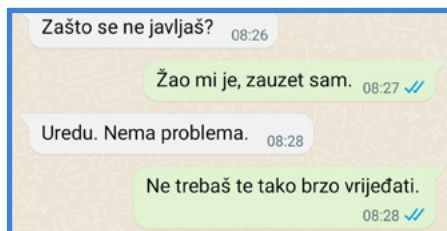
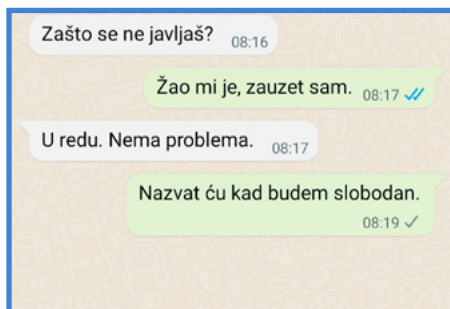
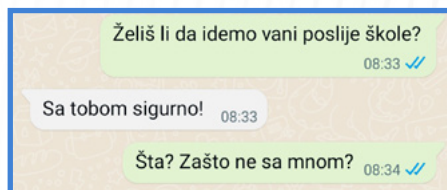
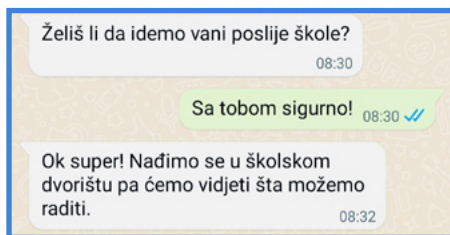
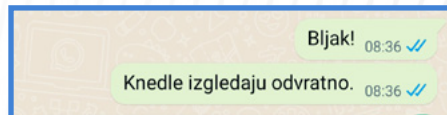
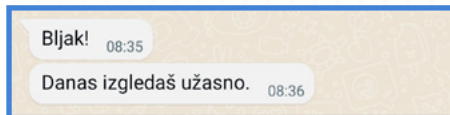
Kolega iz razreda te poziva da sa njim i njegovom starijom sestrom, koja je studirala u Berlinu, ideš na putovanje u Berlin. Tvoji roditelji su protiv toga, poznaju tvog druga iz razreda, ali se plaše da te pošalju u stranu zemlju bez njih. Ali stvarno želiš da ideš. O čemu ćete razgovarati sa roditeljima i kako ćete jedni druge uvjeriti u vlastito mišljenje?

Uloga: Roditelj koji ne želi da pusti svoje dijete da putuje bez pratnje i dijete koje želi da ide u Berlin

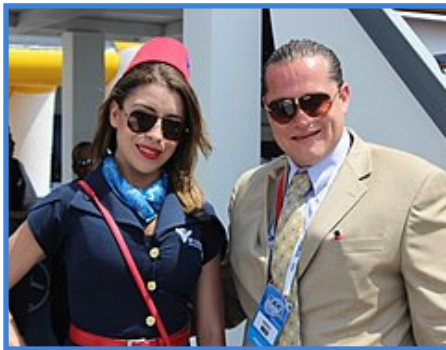
Roditelj – Ima razumijevanja, tolerantan je i uvijek daje veliku podršku svojoj djeci, ali je istovremeno jako zabrinut za njih i misli da je prerano da dijete ide na put bez pratnje, i sam je imao dosta slobode u mladosti i detinjstvu i upleo se u pogrešnu grupu i ima loše uspomene na to.

Dijete – Jako želi u Berlin, misli da su mu roditelji previše restriktivni i ne daju mu dovoljno slobode, ima puno aktivnosti i hobija u kojima uživa i u kojima ga roditelji voze, da svi njegovi/njeni drugovi iz razreda ostaju vani kasnije, ne moraju ići ni na kakve aktivnosti i roditelji ih ne provjeravaju često.

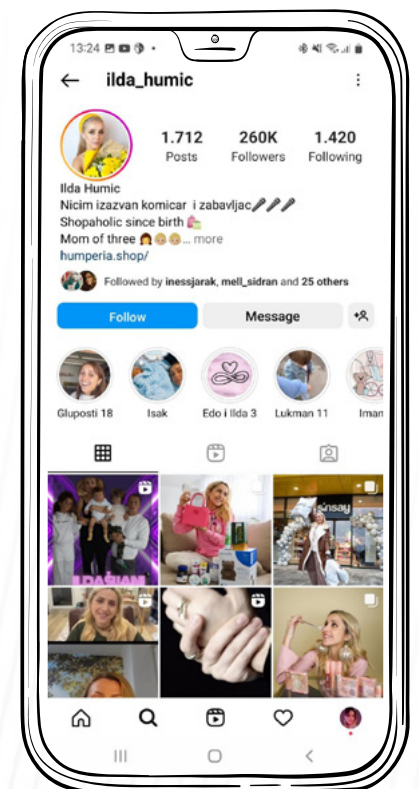
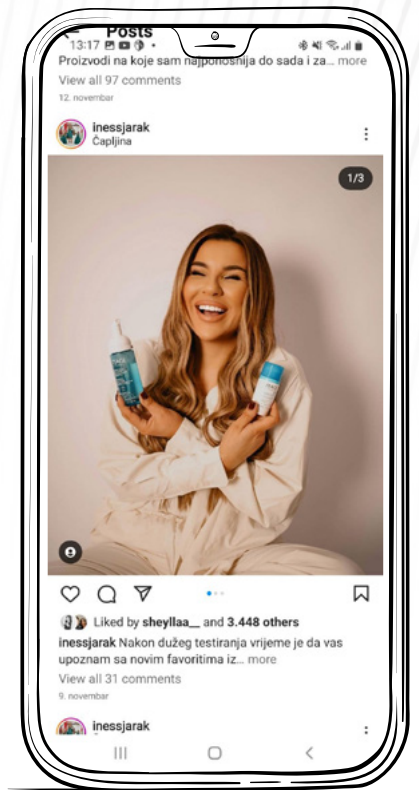
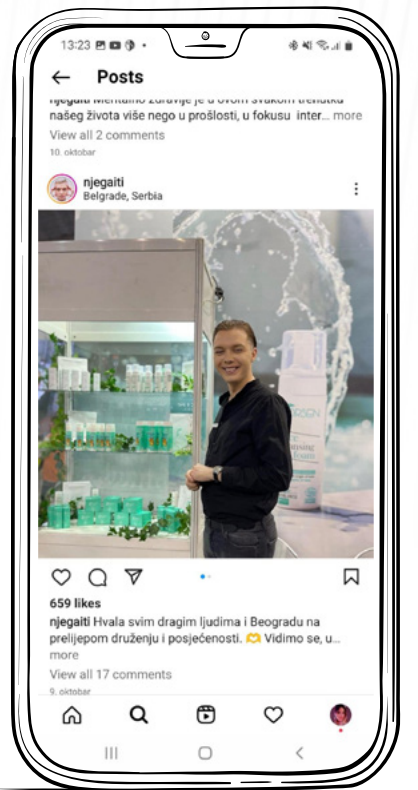
Mobilne konverzacije – pozitivno i negativno razumijevanje kratkih poruka

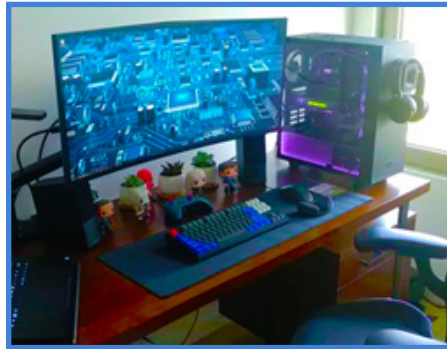
Naš izgled govori nešto o nama

Slike skrivenog ili otvorenog reklamiranja na društvenim mrežama

Evokacijske karte – Nedemokratski režimi

Demokratske kompetencije razreda

Imamo 7 karakteristika demokratske klime + 3 nivoa kompetencija koje razvijaju svaku od karakteristika demokratske kulture

Kada razred ima demokratsku klimu, on se doživljava kao sigurno okruženje u kojem učenici mogu postati svjesni i prakticirati demokratsko okruženje i ponašanje i prenijeti ovo iskustvo u svoje buduće živote.

Karakteristike koje definiraju demokratsku klimu

1. Razred je mjesto gdje je osnova odnosa saradnja i razumijevanje vlastitih, tuđih i potreba cijele grupe. Čitav razred funkcioniše kao zajednica koja uči i svaki od učenika, zajedno sa nastavnikom, svjestan je pripadnosti ovoj zajednici i njenog značaja. Postoji partnerski odnos između učenika i između učenika i nastavnika.
2. Razred je mjesto gdje dominira otvorena, nenasilna komunikacija, a svaki sukob se rješava konstruktivno i s poštovanjem prema svima koji su uključeni.
3. Razred je mjesto sa sigurnom atmosferom. Svako je slobodan da se izjasni i izrazi svoje mišljenje, kritiku, zabrinutost ili pritužbu, uvijek uz poštovanje drugih i u okviru važećeg evropskog zakonodavstva. U razredu prevladava tolerancija.
4. Razred je mjesto gdje svako može učestvovati u donošenju odluka. Svako ima prava, kao i odgovornost za nastalu klimu razreda. Postoji jednakost u pristupu i težini riječi; odluke donosi razred u cjelini (učenici i nastavnik u njihovim ulogama), a ne pojedinci.
5. Razred je mjesto kojim upravljaju pravila koja su stvorena zajedno, ali je i živi organizam koji se razvija u kojem se pravila modificiraju prema potrebama cijele grupe.
6. Razred je mjesto gdje su svi usmjereni na potpuni razvoj individualnih potreba, uz uvažavanje drugih. Mjesto gde svaki učenik može da se razvija u odnosu na svoje slabosti/snage, doživi uspeh, izabere fokus kojim bi želeo da se bavi i da pomogne i drugima da se razvijaju. Greške se vide kao mogućnost za dalji rast i poštuje se individualni tempo razvoja svakog učenika. Mjesto koje omogućava samostalno istraživačko učenje.
7. Razred je mesto koje je zajednica za sebe i istovremeno svesno da pripada široj celini (školskoj/opštinskoj/nacionalnoj/evropskoj/globalnoj zajednici) i aktivno se interesuje za pitanja veće cjeline. Mjesto gdje se gradi društvena kohezija.

Tri nivoa kompetencija

Razvijaćemo sve karakteristike demokratske klase na 3 nivoa kompetencija:

1. Znanje i razumijevanje
2. Primjena i analiza
3. Sinteza

Većina aktivnosti odvijat će se na prvom nivou znanja i vještina (učenici će samostalno identificirati šta znaju o temi, zatim će zajedno sa predavačima kroz diskusiju i samootkrivanje dopuniti teorijsko znanje – EAR (evokacija – svijest - refleksija) i na nivou primjene (naučeno će pokušati primijeniti na život u razredu, na vlastite aktivnosti na drugim časovima).

Konačni nivo sinteze odvijat će se tokom posljednja 3-4 mjeseca programa, kada će učenici pripremati vlastite projekte u školi ili zajednici.

Kompetencije razvijaju različite aspekte demokratskog razreda u odnosu na grupu razreda i u odnosu na širu zajednicu, državu i društvo u cjelini.

Na primjer, aktivnost o tome kako mediji i društvene mreže funkcioniraju i kako se oblikuje medijska stvarnost:

1. učenici će razgovarati o tome kako se stvara stvarnost u medijima i kako im se prikazuje na internetu,
2. u drugom dijelu, kreirat će lažni profil na društvenoj mreži i od njih će se tražiti da lajkuju i prate samo određene profile i vide koji im se sadržaj prikazuje na osnovu ovog algoritma,
3. u posljednjem dijelu, iskoristit će ovo znanje za osmišljavanje i pripremu vlastitog projekta škole ili zajednice

Dva programska pravca/linije, od kojih se svaki fokusira na drugu temu (napomena: u tekstu su plavom bojom prikazane kompetencije koje nisu posebno ciljane programskim pravcem - Komunikacija i kritičko mišljenje):

- >> *Aktivno građanstvo i učešće: Pravac demokratije, koji se odnosi na aktivno građanstvo i učešće, bit će protkan u cijelosti (nadležnosti demokratske klime u oblasti komunikacije i kritičkog mišljenja nisu posebno razvijene ovim programskim pravcem).*
- >> *Komunikacija i kritičko mišljenje: Pravac medijske pismenosti, koji se odnosi na komunikaciju, bit će protkan u cijelosti (kompetencije demokratske klime u oblasti aktivnog građanstva i participacije nisu posebno razvijene ovim programskim pravcem).*

Karakteristike koje definiraju demokratsku klimu

- 1. Razred je mjesto gdje je osnova odnosa saradnja i razumijevanje vlastitih, tuđih i potreba cijele grupe. Čitav razred funkcionira kao zajednica koja uči i svaki od učenika, zajedno sa profesorom, svjestan je pripadnosti ovoj zajednici i njenog značaja. Postoji partnerski odnos između učenika i između učenika i profesora.**

Ključne riječi: saradnja, zajednica, (online) odnosi, tim, partnerstvo

Nivo kompetencije 1 (Znanje i razumijevanje): Učenik razumije koncepte saradnje i timskog rada. Učenik poznaje svoje drugove iz razreda. Učenik poznaje svoje potrebe i potrebe drugih (drugara iz razreda, profesora). Učenik razumije važnost međuljudskih odnosa u ljudskom životu. Učenik razumije različitu dinamiku odnosa uspostavljenih na mreži i u okruženju licem u lice. Učenik je svjestan uticaja društvenih mreža i medija općenito na organizaciju svakodnevnog života i odnosa posebno.

Nivo kompetencije 2 (Primjena i analiza): Učenik je u stanju podržati pozitivnu grupnu dinamiku i odnose. Učenik razvija svoje vještine timskog rada i prihvata različite uloge u timu. Učenik gradi odnose sa drugima u razredu, ali i izvan razreda i gradi relacione mreže. Poštovanje i partnerstvo postoji između učenika i između učenika i profesora. Učenik poštuje principe međuljudskog ponašanja i vlastite sigurnosti prilikom uspostavljanja odnosa u onlajn okruženju. U odnosima, učenik je u stanju da se ponaša u skladu sa svojim i tuđim legitimnim potrebama i sposoban je da pokaže poštovanje prema drugima.

Nivo kompetencije 3 (Sinteza): Učenik demonstrira stečene vještine i znanja u praksi, na primjer prilikom uspostavljanja odnosa u razredu, uspostavljanja i održavanja odnosa u online okruženju, kreiranja vlastitog projekta u grupnom radu i timskom radu itd..)

- 2. Razred je mjesto gdje dominira otvorena, nenasilna komunikacija, a svaki sukob se rješava konstruktivno i s poštovanjem prema svima koji su uključeni..**

Ključne riječi: komunikacija, rješavanje sukoba, mediji

Nivo kompetencije 1 (Znanje i razumijevanje): Učenik razumije funkcioniranje, svrhu i ciljeve međuljudske komunikacije. Učenik zna razliku između verbalne i neverbalne komunikacije. Učenik poznaje različite kanale komunikacije i ulogu masovnih medija

i društvenih mreža u komunikaciji. Učenik poznaje osnovnu istoriju medija, posebno masovnih i digitalnih medija. Učenik je upoznat sa dinamikom konflikta u komunikaciji, njegovim uzrocima i posljedicama, te konstruktivnim rješavanjem sukoba.

Nivo kompetencije 2 (Primjena i analiza): I u razredu i van njega, učenik pokazuje empatiju u komunikaciji, sluša i može odabrati odgovarajuće komunikacijske strategije uzimajući u obzir lični i situacijski kontekst primatelja, kako licem u lice interakcije tako i online svijetu. Učenik radi uz povratnu informaciju. Učenik se može efikasno nositi sa svojim i tuđim sukobima i spriječiti ih.

Nivo kompetencije 3 (Sinteza): Učenik demonstrira stečene vještine i znanja u praksi, na primjer kada se bavi konfliktima u razredu, kada samostalno čita medije i prati društvene mreže, kada komunicira sa onima oko sebe, u kreiranju sopstvenog projekta, itd.

3. Razred je mjesto sa sigurnom atmosferom. Svako je slobodan da se izjasni i izrazi svoje mišljenje, kritiku, zabrinutost ili pritužbu, uvijek uz poštovanje drugih i u okviru važećeg evropskog zakonodavstva. U razredu prevladava tolerancija.

Ključne reči: Tolerancija, poštovanje, razlike, mišljenje, neslaganje, argumentacija, rad sa informacijama, diskusija, debata, kompromis, pristrasnosti

Nivo kompetencije 1 (Znanje i razumijevanje): Učenik poznaje pravila argumentacije, diskusije i debate u okruženju licem u lice i online. Učenik je u stanju da izrazi svoje mišljenje i da sa poštovanjem sasluša mišljenje drugih. Učenik zna da radi sa različitim izvorima informacija i upoznat je sa kriterijumima za procenu njihovog kvaliteta i relevantnosti. Učenik poznaje procedure i mehanizme za provjeru informacija. Učenik razlikuje različite medijske žanrove i poruke na internetu i zna kako mediji funkcioniraju. Učenik zna važnost vrijednosti kao što su poštovanje i tolerancija i aktivno ih primjenjuje u svom životu.

Nivo kompetencije 2 (Primjena i analiza): Učenik kritički razmišlja o onome što je pročitao/ video/naučio. Učenik je u stanju da vidi pluralitet mišljenja, uokvireni poštovanjem evropskog zakonodavstva, važnim u razredu i društvu. Učenik poštuje ljude u svom fizičkom okruženju i na mreži, radi bez pristrasnosti i prepoznaje gdje različitost ili drugost mogu biti od koristi. Učenik može cijeniti različitost u svakom aspektu života. Učenik može komunicirati i izražavati svoje stavove sa ciljem razvijanja razumijevanja među ljudima i traženja kompromisa.

Nivo kompetencije 3 (Sinteza): Učenik demonstrira stečene vještine i znanja u praksi, na primjer u razgovoru sa javnim službenicima ili vlastima, u raspravama/debatnim takmičenjima, kada radi sa informacijama u pripremi vlastitih školskih i vannastavnih aktivnosti, prilikom kreiranja vlastitog projekta itd.

4. Razred je mjesto gdje svako može učestvovati u donošenju odluka. Svako ima prava, kao i odgovornost za nastalu klimu u razredu. Postoji jednakost u pristupu i težini riječi; odluke donosi razred u cjelini (učenici i profesor u njihovim ulogama), a ne pojedinci.

Ključne riječi: Prava i dužnosti, odgovornost, demokratija, građanstvo, dezinformacije

Nivo kompetencije 1 (Znanje i razumijevanje): Učenik razumije prirodu demokratije i može je razlikovati od drugih oblika upravljanja društvenim grupama i državom. Učenik razumije prirodu i važnost raspodjele moći, političkog pluralizma i izbora za život u društvu. Učenik zna kako funkcioniše civilno društvo i koji je položaj građana u njemu. Učenik zna svoja prava, dužnosti i odgovornosti. Učenik zna važnost informacija i komunikacije za funkcionisanje demokratskog društva i aktiviranje civilnog društva. Učenik poznaje svoja prava i odgovornosti u komunikaciji i informisanju kako u razredu tako i u društvu u cjelini (pravo na informacije, odgovorno ponašanje na društvenim mrežama, oglašavanje, sigurnost ličnih podataka, pitanje dezinformacija i individualna odgovornost).

Nivo kompetencije 2 (Primjena i analiza): Učenik umjereno ostvaruje svoja prava i ispunjava svoje dužnosti (također u kontekstu informisanja i komunikacije u demokratskom društvu). Učenik ostvaruje svoja prava do stepena koji omogućava da prava drugih budu u dovoljnoj mjeri ispunjena. Učenik preuzima aktivnu ulogu u donošenju odluka u razredu i van njega u skladu sa svojim potrebama i interesovanjima. Učenik je sposoban da se ponaša odgovorno prema drugima kako u kontaktu licem u lice tako i u onlajn interakciji.

Nivo kompetencije 3 (Sinteza): Učenik demonstrira stečene vještine i znanja u praksi, na primjer, pokazujući vlastitu inicijativu u ostvarivanju svojih prava i prava drugih i u aktivnostima kao što su izbori studenata, učešće u školskom vijeću, kreiranje vlastitog projekta itd.

5. Razred je mjesto kojim upravljaju pravila koja su stvorena zajedno, ali je i živi organizam koji se razvija u kojem se pravila modificiraju prema potrebama cijele grupe.

Ključne riječi: Prava, dužnosti, pravila, odgovornost, fleksibilnost, razvoj, promjena mišljenja na osnovu novih informacija

Nivo kompetencije 1 (Znanje i razumijevanje): Učenik zna svrhu pravila i poštuje ih. Učenik poznaje granice pravila postavljenih zakonom (od razrednih pravila do Ustava i Povelje o pravima i slobodama) i institucija na različitim nivoima (škola, zajednica, regionalni, nacionalni, međunarodni) i gdje postoji prostor za promjene. Učenik zna šta je promena i kako se promene dešavaju. Učenik zna pravila komunikacije kada ustanovi da trenutni skup pravila u razredu ili izvan njega ne funkcioniše za njega/nju. Učenik poznaje način građanskog angažmana i zna koje korake treba preduzeti da ostvari svoja prava.

Nivo kompetencije 2 (Primjena i analiza): Učenik je fleksibilan i prihvaća promjene situacija, mišljenja i okolnosti kao prirodni razvoj događaja. Učenik je u stanju da promenu reflektuje kao pozitivan signal, traži dodatne informacije i prilagođava svoj stav na osnovu novih znanja. Učenik shvata odnose, svoje učešće u zajednici i proces učenja kao stalne i stalno razvijajuće. Učenik stvara naviku da razmišlja i razgovara sa drugima o pitanjima zadovoljstva i potrebe za razvojem. Učenik brani svoja prava i poštuje prava drugih. Učenik je u stanju da preduzme odgovarajuće radnje kada oseti da je došlo do nepravde ili nepravde, ne samo u odnosu na njega samog, već i u odnosu na druge.

Nivo kompetencije 3 (Sinteza): Učenik demonstrira stečene vještine i znanja u praksi, npr. u kontaktu sa lokalnim političarima, zakonodavcima, građanski angažman u školi i široj zajednici, kreiranje vlastitog projekta itd.

6. Razred je mjesto gdje su svi usmjereni na potpuni razvoj individualnih potreba, uz uvažavanje drugih. Mesto gde svaki učenik može da se razvija u odnosu na svoje slabosti/snage, da doživi uspeh, da izabere fokus kojim bi želeo da se bavi i da pomogne i drugima da se razvijaju. Greške se vide kao mogućnost za dalji rast i poštuje se individualni tempo razvoja svakog učenika. Mjesto koje omogućava samostalno istraživačko učenje.

Ključne riječi: lični razvoj, samosvijest, greške, samoobrazovanje, odabir vlastite orijentacije, individualnost

Nivo kompetencije 1 (znanje i razumijevanje): Učenik je u stanju da navede svoje slabosti i prednosti. Učenik zna da radi sa informacijama koje unapređuju njegov/njen lični i obrazovni razvoj. Učenik zna koje su vrijednosti i stavovi i čemu služe u ličnom i društvenom životu.

Nivo kompetencije 2 (Primjena i analiza): Učenik je u stanju da opiše ono što smatra smislenim i to odražava u svom ponašanju. Učenik primjenjuje svoje lične vrijednosti i prevazilazi njihovu kontradikciju sa stvarnošću. Učenik razumije neuspjeh kao prirodni dio obrazovanja i drugih područja. Učenik ima prostora da saopći svoje potrebe, fokusna područja i interesovanja u odnosu na druge. Učenik može aktivno koristiti različite izvore informacija za vlastiti razvoj. Učenik prepoznaje granice svoje zone udobnosti i koristi i rizike njihovog prelaska.

Nivo kompetencije 3 (Sinteza): Učenik demonstrira stečene vještine i znanja u praksi, na primjer u grupnom radu na času, kada je u mogućnosti da odabere ulogu koja mu daje najveći razvoj, prilikom utvrđivanja svog sopstvenog sistema vrednosti, prilikom kreiranja sopstvenog projekta itd.

7. Razred je mesto koje je zajednica za sebe i istovremeno svesno da pripada široj celini (školskoj/opštinskoj/nacionalnoj/evropskoj/globalnoj zajednici) i aktivno se interesuje za pitanja veće celine. Mjesto gdje se gradi društvena kohezija.

Ključne riječi: zajednica, pripadnost zajednici i društvu, odgovornost, aktivno građanstvo

Nivo kompetencije 1 (Znanje i razumijevanje): Učenik može okarakterizirati društvenu grupu i zajednicu u kojoj živi i djeluje (razred, škola, lokalna zajednica) i navesti njihove prednosti. Učenik opisuje prava, dužnosti, mogućnosti i odgovornosti koje proizilaze iz njegove/njene uloge u porodici, školi i društvu. Učenik zna kako građanin može aktivno uticati na društvena dešavanja i kako može doprinijeti rješavanju pitanja od javnog značaja. Učenik ima pregled onoga što se dešava u njegovoj/njenoj neposrednoj okolini.

Nivo kompetencije 2 (Primjena i analiza): Učenik zna da imenuje potrebe i probleme škole i uže zajednice. Učenik može predlagati rješenja problema i razmišljati o uticaju svojih aktivnosti ne samo na sebe, već i na zajednicu u cjelini. Učenik razmišlja o tome šta se dešava u njegovoj/njenoj zajednici i društvu u cjelini na trodimenzionalan, dinamičan način i iz više perspektiva. Učenik se uključuje i preuzima odgovornost za aktivnosti u svojoj školi/zajednici i u društvu.

Nivo kompetencije 3 (Sinteza): Učenik demonstrira stečene vještine i znanja u praksi, na primjer, preuzimajući vlastitu inicijativu da napravi promjene u svojoj školi ili susjedstvu, razmišljajući i razgovarajući o događajima koji utiču na trenutno stanje svijeta i osvješćivanje njihove međusobne povezanosti, stvaranjem vlastitog projekta itd.

Primjeri dezinformacija

Smisao ove aktivnosti je demonstrirati različito medijsko izvještavanje o jednom događaju.

BH obrazovanje čeka promjene. U pripremi je značajno ažuriranje školskih nastavnih planova i programa tokom više godina.

REVOLUCIJA U OBRAZOVANJU!!!!
Vlada je odobrila ZABRANU domaćih zadataka za sve gimnazije!

ŠTA NE ŽELE DA ZNATE!
EU želi zabraniti čevape i burek!

Novi zakon o hrani: BH proizvođači ne mogu koristiti naziv „maslac za namaz“ jer nema isti sadržaj kao „maslac“.

Covid-19 je LAŽ. Bolest su izmislile vlade kao zaveru.

Naučnici istražuju porijeklo Covid-19. Žele provjeriti je li moguće da je virus procurio iz laboratorija.

Algoritam Kartice

<p>(3 boda)</p> <p>REKLAMA</p> <p>Novi dokumentarac o gepardima na HBO-u!!</p>	<p>(3 boda)</p> <p>REKLAMA</p> <p>Posjetite Portugal s nama! Jeftine avionske karte odmah na www.kiwi.com</p>	<p>(3 boda)</p> <p>REKLAMA</p> <p>Nenadmašne cijene!</p> <p>Ljetna haljina od 24,00 KM! www.reserved.cz</p>
<p>(3 boda)</p> <p>REKLAMA</p> <p>Popust na novi pametni sat, koji mjeri vaš otkucaj srca tokom vježbanja, čita sve vaše poruke i osim toga izgleda sjajno!</p>	<p>(3 boda)</p> <p>REKLAMA</p> <p>Nove daske za surfanje na lageru! Ne propustite priliku da nabavite onu za vas!</p>	<p>(1 bod)</p> <p>POST/VIDEO</p> <p>Influenserka, koja je postavila novi video sa svojim omiljenim receptom</p>
<p>(1 bod)</p> <p>POST/VIDEO</p> <p>surfera je upravo postavila novu seriju fotografija</p>	<p>(1 bod)</p> <p>POST/VIDEO</p> <p>Brend kamere koji je upravo postavio edukativni video o vještinama fotografiranja</p>	<p>(1 bod)</p> <p>POST/VIDEO</p> <p>Sportski magazin je upravo postavio na svoje društvene mreže link na članak o gimnastičarki svjetskog glasa</p>
<p>(1 bod)</p> <p>POST/VIDEO</p> <p>Lokalne novine su objavile članak o najboljim jednodnevnim izletima u okolna mjestima</p>	<p>(2 boda)</p> <p>KOMENTAR/LAJK</p> <p>„Lajk“/„Sviđa mi se“ za recenziju novog lonca za kuvanje od Youtubera koji voli da kuva</p>	<p>(2 boda)</p> <p>KOMENTAR/LAJK</p> <p>Komentar na ponudu kurseva lokalne škole jezika</p>
<p>(2 boda)</p> <p>KOMENTAR/LAJK</p> <p>„Lajk“ pantalona na Vinted aplikaciji, gdje korisnici nude svoju rabljenu odjeću na prodaju</p>	<p>(2 boda)</p> <p>KOMENTAR/LAJK</p> <p>Komentar na Instagram nalogu influensera – skejtbordiste video sa novim skejt trikom</p>	<p>(2 boda)</p> <p>KOMENTAR/LAJK</p> <p>„Lajk“ objava lokalnog zoološkog vrta, koja obavještava o dolasku novih životinja u njihov zoološki vrt</p>

Idealne društvene mreže

SOCIJALNA MREŽA	Glavni sadržaj (1)	Koji ljudi ga koriste (2)	Od čega se izdržava? (3)	Negativnosti (4)	Postoji li kontrola sadržaja? (5)
SUPERGRAM					
YOME					
BIRDE					
STARFISH					

Idealne društvene mreže

SOCIJALNA MREŽA	Glavni sadržaj (1)	Koji ljudi ga koriste (2)	Od čega se izdržava? (3)	Negativnosti (4)	Postoji li kontrola sadržaja? (5)
SUPERGRAM	mreža uglavnom za postavljanje fotografija (SG1)	mladi, ali i kompanije koje svoje proizvode žele plasirati putem mreže i promovirati ih na mreži (SG2)	od oglašavanja; svaka druga objava je oglas, koji je često skriven i teško ga je prepoznati (SG3)	većina korisnika uređuje svoje fotografije, koristi filtere i postove tako da ne odražava stvarnost (SG4)	nema kontrole; svako može da postavi bilo šta, ne može se saznati šta je tačno, a šta nije (SG5)
YOME	uglavnom videa (Y1)	mladi, ali i odrasli koji traže obrazovne sadržaje (Y2)	korisnici plaćaju naknadu i nikome se ne prikazuju reklame (Y3)	veza je moguća samo sa Apple telefona (Y4)	svaki post prolazi kroz temeljnu cenzuru (Y5)
BIRDE	fotografije i kratki komentari i vijesti, lično mišljenje (B1)	široka javnost, mladi, stariji, studenti i ekonomski aktivni (B2)	korisnici mogu izabrati plaćeni račun, koji bira provjerene podatke, ali i besplatan nalog (B3)	korisnici se često svađaju, postoji ogromna količina informacija kroz koje je teško proći (B4)	neki sadržaji se brišu, posebno kada izražavaju mržnju ili su štetni (B5)
STARFISH	aplikacija za časKANJE, koja se često koristi za slanje glasovnih poruka, koje služe kao podcast (SF1)	široka javnost, ali uglavnom mladi (SF2)	svaki korisnik se mora složiti s tim da vlasnik mreže može koristiti podatke svojih korisnika (SF3)	dezinformacije su široko rasprostranjene na ovoj mreži (SF4)	nema kontrole; međutim, korisnici mogu prijaviti objave koje su nepoželjne (SF5)

